Na wat gij vandaag al allemaal gehoord hebt en hebt moeten verwerken, moet ik u toch vragen, uw aandacht nog éénmaal te willen spannen.
De betekenis van de verkiezingen 1956.
In deze omschrijving van wat ik u heb te zeggen, zit natuurlijk iets van de betekenis van verkiezingen in het algemeen: het tot stand brengen van de best mogelijke volksvertegenwoordiging.
Maar elke verkiezing op zich, ook die van 1956, heeft haar eigen specifieke betekenis. Zij ontleent die aan de omstandigheden waaronder zij plaats vindt, en aan de doeleinden waarvoor zij wordt gevoerd.
Wanneer de tekenen niet bedriegen, dan zal in 1956 tot deze omstandigheden behoren, wat wij de laatste malen niet meer gehoord hebben, nl. dat niet meer dan één katholieke partij aan de verkiezingen zal deelnemen.
Het zou mij wat liefs waard geweest zijn, indien ik hier had kunnen zeggen, dat bij de verkiezingen van 1956 alle katholieken in en rondom één katholieke partij zullen aantreden maar het u bekende besluit van de Katholieke Werkgemeenschap in de P.v.d.A. verhindert, dat ik dat zeggen kan. Op verandering hierin (niet natuurlijk in 1956, maar wel voor later) blijf ik hopen — niet alleen omdat ik ook deze hereniging zo van ganser harte wens, neen, ik blijf ook hopen, omdat de dwingende kracht van de redelijkheid van een gezamenlijk katholiek politiek samengaan, in onze gegeven omstandigheden van tijd en plaats, daartoe drijft, en omdat de practische ervaring al zovelen, die vroeger hierover anders dachten, tot de overtuiging heeft gebracht, dat onze openheid naar andere volksgroepen, ook naar het socialistische volksdeel, in het politieke vlak het meest vruchtdragend kan geschieden vanuit ons eigen samengaan op de grondslag van onze gezamenlijk aangehangen diepere levensbeginselen.
Maar zover zijn wij voor 1956 nog niet. Wel mogen wij als redelijke verwachting aannemen, dat in 1956 één enkele katholieke partij, de Katholieke Volkspartij, aan de verkiezingen zal deelnemen. En ik wil graag uitdrukkelijk zeggen, dat ik mij daarover verheug. Aan die verheugenis zitten verschillende kanten, maar in de kwaliteit, waarin ik hier tot u spreek, als
voorzitter van de Kath. Tweede Kamer-fractie, wil ik vooral déze reden van mijn verheugenis naar voren halen, dat de hereniging, die wij over en weer willen, het landsbelang dient. Vanaf het ogenblik, waarop de aanvaarding van het program der K.V.P. ook voor de heer Welter en de zijnen mogelijk bleek — een mogelijkheid die in 1948 helaas ontbrak —, was het naar mijn gevoelen heel en al in de lijn van ons staatkundig bestel, dat aan de bestaande splitsing een einde zou komen. Een van de gevaren, waartoe ons stelsel van Evenredige Vertegenwoordiging leidt, is, dat het zo verleidelijk is, om aparte groeperingen te vormen. Maar de nadelen, die uit de splijting en afsplintering in ons partijenstelsel voor de goede werking van ons staatkundig bestel voortvloeien, die nadelen zijn alleen dan op de koop toe te nemen, wanneer de splijting en afsplintering voor gewetensvolle verantwoordelijke leiders onvermijdelijk zijn. Zo'n onvermijdelijkheid kan voortvloeien uit het program in zijn geheel, het kan ook voortvloeien uit een of meer delen daarvan. Maar de situatie is thans gelukkig zo gebleken, dat dit soort moeilijkheden tegenover het K.V.P.- program niet bestaan. En het is goed — uit het oogpunt van onze katholieke bijdrage aan 's-lands belang — dat zowel de heer Welter en de verantwoordelijke leidende figuren die hem terzijde staan als ook en niet minder het bestuur van ónze partij de juiste conclusie uit de situatie hebben getrokken en tot de hereniging hebben besloten.
Natuurlijk betekent dit niet, dat straks in de partij en in de fractie van geen enkel meningsverschil zal blijken. Die zullen er blijken, zo goed als ze nu ook blijken, bij ons en in elke andere partij. Ook voor ónze partij geldt, wat de heer Vermeer als nieuwe voorzitter van de P.v.d.A. van zijn eigen partij, kort na zijn optreden verklaarde: dat het, zoals Vermeer het uitdrukte „ook'niet gezond zou zijn, als elke oppositie ontbrak". Mijnerzijds heb ik zelfs wel eens geklaagd — in de Partijraad en ook in mijn geschrift over „Katholieke Politiek" — over te weinig oppositie in de partij (en over te veel oppositie van buiten af). Dat ik dus ruimte wil voor meningsverschillen, is wel duidelijk. Blijkens het communiqué over de bereikte overeenstemming, blijven de vrijheid die wij, met haar redelijke begrenzing van het beginselprogram, kennen voor de leden der partij, en de vrijheid die wij, met haar redelijke begrenzingen van beginselprogram én werkprogram, kennen voor de afgevaardigden der partij — blijkens de grondslag waarop de overeenstemming is bereikt, blijven deze vrijheden dezelfde,
niet minder en niet meer. Maar het onderlinge contact, en het vertrouwen dat naar mijn overtuiging ongetwijfeld daardoor zal groeien, zullen het inzicht in de beste oplossingen, en daarmee de beste oplossingen zelve, bevorderen. Voorzover ik mijnerzijds hiertoe iets kan bijdragen, verzeker ik u, dat ik niet nalaten zal, het mijne te doen in dezelfde geest waarin de overeenstemming is bereikt. Het genomen besluit verkrijgen van het katholieke volksdeel in al zijn geledingen die instemming en die medewerking, die ons het recht zullen geven gezamenlijk met eerlijkheid te vragen, dat God's Zegen erop moge rusten. Wat de partijpolitieke verhoudingen betreft, zullen wij overigens onder langzamerhand van ouds bekende omstandigheden de verkiezingen 1956 ingaan met vijf grote constructieve partijen — behalve wij, de socialisten, de antirevolutionnairen, de christelijk-historischen, de liberalen — en daartegenover de destructieve partij van het communisme. Over de gelijk gebleven doelstelling van het communisme, bij alle verandering in diplomatieke methode en plan-de-campagne, over die gelijk gebleven doelstelling om de wereld voor deze godloochenende ideologie en daarop aansluitend slaven-systeem te veroveren met elk middel, welk ook, als het maar doeltreffend is — daarover heb ik deze week in de Kamer gesproken. Ik zal het voorwerp vandaag laten liggen waar het hoort, helemaal links ik geloof, dat het voor u gelukkig alleen maar open-deuren- intrappen zou zijn, wanneer ik anders handelde.
Maar waar ik wél de aandacht voor wil vragen, dat is dat wij ten overstaan van de vier andere constructieve partijen en temidden van ons volk in zijn geheel deze verkiezingen meer dan ooit moeten voeren in wat ik moge noemen het pro-teken, waarmee ik bedoel dat wij vooral moeten benadrukken datgene waar wij, tegen de achtergrond van ons beginselprogram, in de actuele en concrete politiek vóór zijn. Naarmate de positie van ons, katholieken, in ons volksgeheel groeiende is — en die positie is groeiende, al verbeelden wij ons helemaal niet, dat binnen afzienbaren tijd het Nederlandse volk een katholiek volk zou mogen worden genoemd, verre van daar; naarmate onze innerlijke groei voortschrijdt — en zij schrijdt voort, al is er van voltooiing, zo ooit, toch nog zelfs in de verte geen sprake; naar die mate van groei en toenemende betekenis zijn wij verplicht, aan ons volk onze eigen katholieke weg te wijzen, omdat die weg de beste en de heilzaamste is voor ons land.
Natuurlijk is dat niet een weg van één-mans-breedte, waar
men bij één stap links of één stap rechts direct in distels en doornen verstrikt zou raken — ook de katholieke politiek kent, gelijk elke politiek, haar marges, en onderling vrij overleg moet, telkens in de concrete omstandigheden van het geval, tot de meest juiste plaatsbepaling leiden. Maar daarom héέft de katholieke politiek nog wel haar eigen weg, aangelegd over de ondergrond van de katholieke beginselen, haar eigen weg van de rechtvaardigheid, die uitstraalt uit Gods wetten en de daarop gebouwde leer der Kerk, haar eigen weg van de menselijkheid, die de mens richt op zijn goede verhouding tot Zijn Schepper, die de mens ziet als een wezen dat verantwoordelijkheid draagt voor zich en de zijnen, en die de mens ook en niet minder onderkent als een wezen, dat een „sociaal welzijn'' heeft, dat liefde-plichten heeft tegenover zijn mede-mensen en die liefdeplichten, óók tot zijn eigen geluk, moet vervullen. Om onze eigen weg te gaan en te banen in de politiek, om die eigen weg te wijzen — daart bestaat temeer reden, omdat men ons, als de tekenen niet bedriegen, meer dan ooit wil degraderen tot een partij, die het in haar bestaansreden en in haar bestaan zelf niet verder zou brengen dan tot een „anti' tot een zijn tegen wat anderen voor staan, tot een afweerhouding.
Natuurlijk, wij zijn ook „anti", wij zijn ook tegen gedachten en strevingen en gesteltenissen van anderen. Wij zijn antiliberaal, en wij zijn anti-socialistisch — maar wij zijn daartegen ómdat wij vóór onze eigen weg zijn. Wij zijn niet als een hond, die staat te blaffen langs de kant tegen zó'n slee of tegen een zeepkist die voorbij komt rijden. Wij hebben onze eigen trein met onze eigen bagage, waarmede wij langs onze eigen rails Nederland naar een gelukkiger toekomst menen te kunnen voeren.
Wij moeten dus bij de verkiezingen vóór alles onze eigen doeleinden vooropstellen. De Partijraad zal ze de volgende maand aan de hand van het gepubliceerde werkprogram vaststellen, en het verkiezingmanifest, dat uit dat werkprogram zal worden getrokken en daarop zal zijn gebouwd, zal duidelijk te kennen geven wat de Partij voor de komende periode als het allerbelangrijkste ziet. Ik zal daarop vandaag niet vooruit lopen — uit wat mijn geachte mede-inleiders u vandaag hebben gezegd, weet u al het een en ander, wat ongetwijfeld tot het belangrijkste behoort.
Maar waar ik wél op zou willen wijzen, dat is, dat ons werk in de toekomst natuurlijk samenhangt met en voortbouwt op
het werk van het heden, het werk van de lopende periode. Dit betekent niet, dat wij ons werk van deze periode niet voor verbetering vatbaar, laat staan voor feilloos zouden houden — dat wordt ons in een vrije democratie met onze vrije pers gelukkig wel anders gezegd, en ook zonder dat kennen wij zelf ook wel iets van onze zwakheden. Maar het betekent wél dat, wanneer wij geroepen worden ons werk voort te zetten, wij het ook inderdaad gaan voortzetten en niet afbreken. Of om het tegen u als kader van de Partij in andere woorden te zeggen: wij moeten ook bij deze verkiezingen durven uitkomen voor het verleden, wijzen op wat er in deze periode is tot stand gebracht en waarvoor wij in deze periode op de bres hebben gestaan; wij moeten dit inschakelen in onze verkiezingspropaganda en er op wijzen als meetellend bij de redenen om ons weer de arena in te sturen.
Natuurlijk moet men voor een redelijke beoordeling hierbij in de gaten houden, dat in Nederland alleen iets kan worden tot stand gebracht in en door samenwerking met anderen. Elke politieke groepering op zich brengt het in ons land, ook in 1956, niet verder dan tot een minderheid. De grootste en voornaamste practische zaak is, de sterkste minderheid te zijn, in kundigheid en in getal. De noodzaak van samenwerking met anderen betekent van de ene kant, dat niemand in Nederland de zaken kan redderen zoals hij persoonlijk zou willen — dat geldt voor anderen en dat geldt ook voor ons. Het betekent van de andere kant, dat, waar men zijn inzichten heeft kunnen doorzetten, anderen bereid moeten zijn gevonden, dat inzicht te delen of er aan toe te geven. Maar het is dikwijls wel duidelijk, welke invloed bij een bepaalde beslissing vooral werkzaam is geweest.
Op het buitenlandse terrein, daaronder begrepen het inter- nationaal-militaire terrein, spreekt dit laatste relatief het minst sterk. Wij zijn Goddank het in ons land op het terrein der buitenlandse politiek in de breede lijn nogal eens en er zijn voorshands geen dreigende tekenen, die op het ontstaan van scherpe tegenstellingen tussen de constructieve partijen onderling of tussen hen en de Regering wijzen. Maar wij hebben die vergaande overeenstemming op het buitenlandse politieke terrein ook wel heel hard nodig, om in het internationale milieu met zijn overvloed van weerstanden iets te kunnen bereiken. Weerstanden zijn ook overwonnen moeten worden in een zaak van het buitenlands-politieke terrein die al mijn medeleden van de katholieke kamerfractie en ook mij bijzonder ter
tot stand. Een gezinsraad zag het leven, nog minder stevig in ons bestel geworteld dan wij het hadden gewild; maar het begin is er in ieder geval, en ik vertrouw dat zij, die deel uitmaken van de gezinsraad, overeenkomstig hun verantwoordelijkheid tot een systematische aanpak weten te komen en een stelselmatige gezinspolitiek van hun kant mede zullen bevorderen.
Op het terrein van het onderwijs hebben wij deze week een gebeurtenis beleefd, die men moet zien zowel in het kader van de algemene medewerking welke eraan is verleend als vanuit de even reëele overweging dat het zonder het bestaan van de z.g. confessionele partijen zeker niet zover zou zijn gekomen. De lijn van de rechtvaardigheid tegenover de bijzondere school is weer een eindje doorgetrokken. Na 38 jaren principiële onderwijsgelijkstelling is deze week door de Tweede Kamer, met algemene stemmen, de Kleuterwet-Cals, mét de financiële gelijkstelling erin, aanvaard.
Er blijft op dit gebied nog zo het een en ander te doen over. Maar het zal niet meer irreëel wezen, wanneer wij voor de verkiezingen onder het zeer belangrijke opnemen: financiële gelijkstelling over de hele linie van het onderwijs!
Mijn trein, waarvan ik zo straks gewaagde, moet ik stilletjes- aan tot sneltrein promoveren. Ik kan hem niet aan alle stations laten stoppen. Ik rijd dus maar voorbij aan een milliard belastingverlaging, die nog wat gunstiger zou zijn geweest zonder de kabinetscrisis van deze zomer, die wij niet hebben uitgelokt en waaraan wij evenmin medeplichtig zijn; ik ga voorbij aan het begin, dat eindelijk is gemaakt met de stelselmatige middenstandspolitiek onder leiding van een afzonderlijke bewindsman, die, als ik het zo weinig eerbiedig mag uitdrukken, zijn nut heeft bewezen; ik kan helaas niet stoppen bij het moeizaam op gang brengen van de verwezenlijking der Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, waarvoor een ere-saluut toekomt aan het voorbeeld van de landbouw en aan de eerste minister voor de P.B.O., de enige in de wereld, onze minister de Bruijn, die zich voor dit allermoeilijkste, voorshands ondankbare, maar zeker zegenrijke werk heeft gegeven; ik veroorloof mij zelfs, slechts in het voorbijgaan een groet te brengen aan wat ik nu maar zal noemen Beel en zijn mannen plus één vrouw, die de hitte van de dag hebben gedragen en die wij, met alle critiek de volksvertegenwoordiger nu eenmaal eigen, in hun harde arbeid in hoge mate waarderen.

Maar ik moet wel nog even halt houden bij dat grote
krikkelijke punt van de waardering voor de particuliere eigendom, dat natuurlijk gespeeld heeft bij de belastingverlaging, natuurlijk bij het probleem van de huren, natuurlijk bij de bevordering van onze ondernemingsgewijze productie, de zaak, die aanstonds nog spreken zal bij de successiewet, en straks in de nieuwe periode bij de bezitsvorming, zowel voor de niet-bezitters in wier toestand verandering moet komen, als voor de redelijke belangen der bezitters, waarbij ik vooral denk aan de mensen van de familie-vennootschap.
Wij hebben het deze week in de Kamer even er over gehad. Mijn socialistische collega Burger haakte zich vast aan een zin uit de encycliek Quadragesimo Anno, waarin socialisatie van sommige soorten goederen juist wordt genoemd, omdat het overwicht dat zij meebrengen, zo groot is, dat het zonder gevaar voor de gemeenschap aan particulieren niet kan worden toegestaan. Ik ben het met die zin eens, natuurlijk eens om de inhoud die hij bevat en om het gezag waaruit hij voortkomt. Maar die zin staat in een geheel verband, waarvan de duidelijke betekenis is, dat stelselmatige socialisatie wordt afgewezen en uitzonderingen op deze regel, geboden zijn. Ik heb Mr. Burger gevraagd, of hij zich nu ook met die hele passage kon verenigen, wat uit de aard der zaak als basis voor een verder gesprek van het grootste belang zou zijn. Ik moet zijn antwoord nog nalezen, die Handelingen zijn nog niet verschenen. Maar de algemene indruk was, dat het antwoord een ontwijkend karakter droeg. In plaats van over de ons beiden bekende Encycliek te spreken, gewaagde de heer Burger plotseling van een program van de Italiaanse Democrazia Christiana, waarin op het gebied van de socialisatie nog verder zou worden gegaan dan de P.v.d.A. het bestaat. Dat moet dan nogal erg ver zijn. Want behalve de openbare nutsbedrijven, die men hier wel algemeen voor gemeenschapsbeheer in aanmerking te komen acht, en behalve nieuwe droogmakerijen en ontginnen- gen, willen onze Nederlandse socialisten (althans dat wilden ze in hun „Weg naar de Vrijheid") socialisatie van een aanmerkelijk deel van het bankbedrijf, van het mijnbedrijf, van het verzekeringsbedrijf, van het Hoogovenbedrijf, van de vliegtuigindustrie, van een deel van de machine-industrie, van de steenindustrie, van de bloem- en suikerindustrie, van de trawlvisserij. Dit lijkt mij een stelselmatige socialisatie, die in strijd is met de Pauselijke Encycliek. Wanneer de socialisten dit nóg willen, dan begrijp ik iets van Mr. Burger's ontwijkend antwoord. Maar aan de verdere discussie zal ik mij van mijn
kant niet onttrekken. Ik zou daarom dat program van de Italiaanse christen-democratische partij waarin nóg verdergaande socialisatie zou zijn opgenomen, wel graag van hem zien. Voorshands is mij alleen bekend — zoals ook aan de heer Burger bekend zal zijn — dat de grote grondhervormingen in Italië via een overgangsperiode gericht zijn op de particuliere eigendom, en dat de huidige min.-president in Italië, die tot de Democrazia Italiana behoort, in zijn programrede van 13 Juli 1.1. van de private ondernemingsvorm zei dat deze geen gelegenheid zou krijgen tot het maken van gemakkelijke en buitensporige winsten maar wel bestemd was om een belangrijke rol te spelen in 's-lands economie. Het lijken mij verstandige opmerkingen — maar niet te wijzen in de richting die de heer Burger in de Kamer suggereerde.
Over de waardering van de particuliere eigendom zou ik vooral een woord willen zeggen in verband met de wijze van partijvorming in ons land. Want het gaat er — ook bij velen van de onzen — nog zo schrikkelijk gemakkelijk in, dat wij op het gebied van onze economisch-sociale ontwikkeling, met dit kernpunt, niet te maken zouden hebben met diepere zedelijke beginselen. En dat is naar mijn mening een volstrekt foute gedachte. De rechtvaardigheid en de menselijkheid, zoals wij die zien, eisen eerbied voor de christelijke particuliere eigendom, omdat de verwerving en het bezit van duurzame goederen, die men op zijn uitgaven bespaart, zoals Rerum Novarum zegt, „een recht is, de mens door de natuur geschonken".
Er wordt zo dikwijls en zo graag door onze politieke tegenstanders gezegd, dat wij vroeger — altijd vroeger — gelijk hadden met onze eigen politieke organisatie, maar nu niet meer. Het is helaas een afgezaagde „slogan" geworden, maar ik moet zeggen: juist nu. Juist nu, nu het economische zozeer staat in het middelpunt van de actuele politiek, nu dus dat practische concrete middelpunt wordt ingenomen door een onderwerp van directe materiële betekenis, is de benadering en de behandeling ervan vanuit de eigen katholieke politieke en sociale organisaties van de grootste betekenis. In de tijd van de onderwijsstrijd lag het voor de domste er dik bovenop, dat het ging over een zaak van groot geestelijk belang. Op het economische terrein spreekt dit uit zichzelf veel minder aan. Maar ook hier moeten wij komen tot christelijke gedraging. Juist op dit wijde economische gebied moeten wij komen tot doorbraak naar het christendom. Juist hier moeten wij bewerken, door het aanleggen en
hanteren van de principes van rechtvaardigheid en menselijkheid, juist hier moeten wij daardoor bewerken de saamhorigheid tussen de mensen in hun leven van alle dag. Anders loopt het mis met de mensen, die door het juiste gebruik van de natuurlijke zaken tot hun bovennatuurlijk einddoel moeten komen. Anders loopt het mis met de gemeenschap, die zo geordend moet zijn, dat de mens erin gesteund en geholpen wordt, om de natuurlijke zaken op de juiste wijze te gebruiken. Zonder onze eigen organisatie gaat in onze verwarden en verwarrende tijd het geestelijkzedelijk element in de economische aangelegenheden verloren of raakt het hopeloos in een slop.
Wij mogen dit, neen wij moeten dit naar mijn mening wel goed overwegen, nu de zaak van de eigen katholieke politieke partijvorming bij de verkiezingen van 1956 door de aanvallen van anderen, i.h.b. van socialistische zijde, nog sterker dan vroeger reeds het geval was, een bijzondere rol gaat spelen.
Eigen katholieke politieke organisatie niet alleen vroeger en altijd alleen maar vroeger, maar ook nu, ook nu om onze onderwijs- en onze gezinspolitiek; en vooral, om de ontwikkeling van onze economisch-sociale politiek in de ruimste zin van dit woord in goede banen te leiden; vooral nu óók om, in onze tijd van toenemende Godloochening, dat eerste ons gegeven gebod: „Ik ben de Heer Uw God", overeind te houden en uit te dragen, niet alleen ieder afzonderlijk, maar ook in vereniging, d.w.z. wanneer wij mensen optreden in eenheid. Voor de afzonderlijke mens is het een gewonnen standpunt geworden, dat er verband bestaat tussen zijn politieke gedrag en zijn diepere levensbeginselen. Eens zal het ook een gewonnen standpunt worden, dat in een zedelijk verdeeld volk dit verband ook beter kan worden beleefd en uitgedragen, wanneer wij niet alleen afzonderlijk maar ook gezamenlijk op de gemene grondslag van onze diepere levensbeginselen ons aan de bepaling van onze politieke gedraging zetten.
Ik moet eindigen. En ik zou dat willen doen met een inprenting van de vier opwekkingen, die de partij u hier vandaag in deze hal op die hoog geheven borden voor ogen heeft gesteld: geestdrift, offerbereidheid, strijdbaarheid en dienstvaardigheid. Geestdrift, ook voor de zaak van ons natuurlijke algemene welzijn, die zo nauw verbonden is aan ons uiteindelijke menselijke doel.
Offerbereidheid, die door de eeuwen heen en altijd blijven zal het merkteken van hem, die christelijk wil zijn.
strijdbaarheid, door in ons zedelijk verdeelde volk te vechten met open vizier en met bekwaamheid in het voeren van de wapenen.
Dienstvaardigheid, het dienen van de zaak, het dienen, dat het zuiverst tot zitting komt in u, stille werkers van de Partij, aan wie wij ontzaggelijk veel dank verschuldigd zijn en die een geschudde maat van voldoening moogt vinden in ons gezamenlijk eerlijk pogen, aan onze samenleving meer rechtvaardigheid te geven, erin te doen dóórdringen een alle mensen gelukkiger makende menselijkheid. Zó zij het, ik dank u.